

Dosarul nr. 2rac-364/18

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (judecător A. Catană)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (judecători A. Panov, V. Cotorobai și M. Anton)

DECIZIE

14 noiembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecător
judecătorii

Oleg Sternioală
Ala Cobăneanu
Iurie Bejenaru
Mariana Pitic
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Direcția generală administrare fiscală mun. Chișinău,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de „Eurodepozit“ S.R.L. împotriva Direcției generale administrare fiscală mun. Chișinău cu privire la repararea prejudiciului patrimonial,

împotriva deciziei din 05 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care apelul declarat de „Eurodepozit“ S.R.L., reprezentată de avocatul Nicolae Leșan, împotriva hotărârii din 29 iunie 2017 a Judecătoriai Chișinău, sediul Centru, a fost admis,

c o n s t a t ă :

La 17 iulie 2015, „Eurodepozit“ S.R.L. a depus o cerere de chemare în judecată (f.d. 4-5) împotriva Direcției administrare fiscală Centru a Inspectoratului Fiscal de Stat mun. Chișinău și a Inspectoratului Fiscal de Stat mun. Chișinău (din data de 01 aprilie 2017, Direcția generală administrare fiscală mun. Chișinău) cu privire la repararea prejudiciului patrimonial în sumă de 183 626 de lei.

În motivarea acțiunii, „Eurodepozit“ S.R.L. a relatat că la 19 iulie 2012, Direcția administrare fiscală Centru a Inspectoratului Fiscal de Stat mun. Chișinău a emis dispoziția nr. 0200038808, în baza căreia au fost suspendate operațiunile la contul bancar deținut de „Eurodepozit“ S.R.L. la B.C. „Victoriabank“ S.A., fiind astfel indisponibilizată suma de 767 477, 02 lei.

A susținut că a contestat această dispoziție în instanța de contencios administrativ, cauza fiind definitiv soluționată în favoarea sa prin decizia din 30 aprilie 2014 a Curții de Apel Chișinău.

A precizat că instanța de apel a constatat că dispoziția a fost emisă contrar prevederilor legii.

A indicat că în conformitate cu art. 14 alin. (1) și art. 1404 alin. (1) Cod civil, este în drept să ceară repararea integrală a prejudiciului cauzat prin actul ilegal al autorității publice.

A specificat că, contul său bancar a devenit operațional abia la 26 mai 2014, ca efect al executării silite a deciziei din 30 aprilie 2014 a Curții de Apel Chișinău.

A menționat că prejudiciul se constituie din venitul neobținut în perioada 19 iulie 2012 – 26 mai 2014.

A declarat că acest prejudiciu poate fi evaluat în baza art. 619 Cod civil și a făcut trimitere la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (cauzele Prodan v. Moldova și Ceachir v. Moldova).

În ședința de judecată din 08 aprilie 2016, reprezentantul „Eurodepozit“ S.R.L., Victoria Tricolici, a înaintat o cerere (f.d. 25; 65-66) prin care a modificat cuantumul pretenției, solicitând încasarea sumei de 12 148, 3 euro cu titlu de reparare a prejudiciului patrimonial, precizând că suma indisponibilizată a fost de 50 774, 51 euro.

Prin hotărârea din 29 iunie 2017 a Judecătoria Chișinău, sediul Centru (f.d. 143-149), acțiunea înaintată de „Eurodepozit“ S.R.L. a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 26 iulie 2017, „Eurodepozit“ S.R.L., reprezentată de avocatul Nicolae Leșan, a declarat apel (f.d. 142) împotriva hotărârii primei instanțe.

Prin decizia din 05 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 176-182), apelul declarat de „Eurodepozit“ S.R.L., reprezentată de avocatul Nicolae Leșan, a fost admis cu casarea integrală a hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea înaintată de „Eurodepozit“ S.R.L. a fost admisă integral. S-a încasat în beneficiul „Eurodepozit“ S.R.L., în mod solidar din contul Serviciului Fiscal de Stat și al Direcției generale administrare fiscală mun. Chișinău, suma de 12 148, 3 euro (ori echivalentul în lei la data executării, conform cursului valutar stabilit de Banca Națională a Moldovei) cu titlu de reparare a prejudiciului patrimonial.

La 03 iulie 2017, Direcția generală administrare fiscală mun. Chișinău a declarat recurs (f.d. 186-195) împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea integrală a acesteia și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului, Direcția generală administrare fiscală mun. Chișinău a invocat că instanța de apel a interpretat eronat art. 14 alin. (2) și 610 alin. (2) Cod civil, iar pentru a pretinde repararea prejudiciului patrimonial sub forma venitului ratat, „Eurodepozit“ S.R.L. trebuia să se afle într-un raport contractual cu autorul prejudiciului.

A arătat că instanța de apel eronat a constatat nașterea obligației organului fiscal dintr-un fapt ilicit.

În continuare, a semnalat că dobânda de întârziere, guvernată de art. 619 Cod civil, se aplică doar obligațiilor pecuniare și doar în cazul în care obligația nu este executată corespunzător în termenul stabilit.

Astfel, a explicat că dobânda de întârziere are și caracter sancționator, incident anume în ipoteza neexecutării în termen a obligației, pe când organul fiscal nu s-a aflat cu „Eurodepozit“ S.R.L. într-un raport obligațional.

În această conjunctură, a subliniat că, în contradicție cu soluția instanței de apel, pretenția privind repararea prejudiciului patrimonial sub forma venitului ratat nu poate fi întemeiată pe art. 610 și 619 Cod civil.

A notat că evaluând cuantumul venitului neobținut, instanța de apel s-a bazat în exclusivitate pe tabelul de calcul al dobânzii de întârziere, prezentat de „Eurodepozit“ S.R.L., fără documente justificative (ex. antecontracte, extrase din cont, dispoziții de încasarea a numerarului etc.).

A afirmat că spre deosebire de instanța de apel, prima instanță corect a reținut algoritmul de evaluare a venitului ratat, care ia în considerare factori precum cererea și oferta pe piață, concurența prezentă, existența resurselor materiale și a forței de muncă necesare realizării activității de întreprinzător ș.a.

Consideră că „Eurodepozit“ S.R.L. nici nu a încercat să dovedească existența venitului ratat pe baza standardelor existente în legislația civilă, dar și în jurisprudența Curții Supreme de Justiție (cauza nr. 2rac-248/16).

De asemenea, a raportat că instanța de apel a examinat cauza cu încălcarea dreptului de apărare al organului fiscal și fără a respecta principiul contradictorialității și al egalității armelor în proces, violând astfel art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În această privință, a susținut că, completul de judecată al instanței de apel i-a comunicat reprezentantului Direcției generale administrare fiscală mun. Chișinău date neveridice referitoare la motivul amânării ședinței de judecată din 22 martie 2018.

Totodată, a menționat că în pofida depunerii de către „Eurodepozit“ S.R.L. a cererii de apel motivate în data de 12 martie 2018, reprezentantului organului fiscal nu i-a fost înmănată o copie a acestei cereri în ședința de judecată din 22 martie 2018.

La 24 septembrie 2018, „Eurodepozit“ S.R.L., reprezentată de avocatul Nicolae Leșan, a depus o referință (f.d. 204-205), solicitând considerarea recursului ca fiind inadmisibil.

Prin încheierea din 26 septembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție (f.d. 210), recursul a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, termenul de declarare a recursului este de două luni de la data comunicării deciziei integrale.

Luând în considerare că Serviciul Fiscal de Stat a recepționat decizia integrală a instanței de apel la 07 mai 2018 (f.d. 198), recursul este în termen.

Examinând recursul, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a-l admite, a casa integral decizia instanței de apel și a menține hotărârea primei instanțe, din următoarele raționamente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței

de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Art. 11 lit. g) Cod civil statuează că apărarea dreptului civil se poate face inclusiv prin repararea prejudiciilor.

Conform art. 14 alin. (2) Cod civil, se consideră prejudiciu și beneficiul neobținut prin încălcarea dreptului (venitul ratat).

În speță, este incontestabil că în baza dispoziției Direcției administrare fiscală Centru a Inspectoratului Fiscal de Stat pe mun. Chișinău nr. 0200038808 din 19 iulie 2012, emise contrar prevederilor legii, au fost suspendate operațiunile la contul bancar deținut de „Eurodepozit“ S.R.L. la B.C. „Victoriabank“ S.A., concluzie desprinsă din decizia din 30 aprilie 2014 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 8-11), care a căpătat puterea unui lucru judecat.

Indiscutabil este și faptul că indisponibilizarea mijloacelor bănești ale „Eurodepozit“ S.R.L. a constituit o ingerință în dreptul de proprietate al acestei întreprinderi, drept civil susceptibil, în condițiile legii, de a fi apărat pe cale judiciară.

În acest context, Colegiul relevă că în conformitate cu art. 27 alin. (1) Cod de procedură civilă, justițiabilul este liber în alegerea modalității și a mijloacelor de apărare.

În cazul dedus judecării, „Eurodepozit“ S.R.L. a ales să-și apere dreptul de proprietate pe calea solicitării privind repararea prejudiciului patrimonial sub forma venitului ratat.

Conform art. 1404 alin. (1) Cod civil, prejudiciul cauzat printr-un act administrativ ilegal de către o autoritate publică sau de către o persoană cu funcție de răspundere din cadrul ei se repară integral de autoritatea publică.

Spre deosebire de răspunderea care este declanșată ca urmare a încălcării unei obligații concrete, stabilite în cadrul unui raport juridic obligațional, cea delictuală se angajează în rezultatul încălcării unei obligații legale cu caracter general, care revine tuturor – de a nu leza drepturile altora prin fapte ilicite.

În vederea angajării răspunderii pentru prejudiciul cauzat printr-un act administrativ sunt necesare condițiile generale ale răspunderii delictuale, și anume: prejudiciul, fapta ilicită, raportul causal și vinovăția.

Art. 610 alin. (2) Cod civil prevede că ratat se consideră venitul care ar fi fost posibil în condițiile unui comportament normal din partea autorului prejudiciului în împrejurări normale.

Totodată, în conformitate cu art. 610 alin. (3) Cod civil, este reparabil numai prejudiciul care reprezintă efectul nemijlocit (direct) al neexecutării.

Astfel, Colegiul notează că în sensul art. 610 Cod civil, antrenarea răspunderii patrimoniale poate izvorî doar din configurația unui raport obligațional, debitorul cauzând un prejudiciu ca efect direct al neexecutării obligației sale pecuniare.

În speță însă, „Eurodepozit“ S.R.L. nu a deținut o creanță față de organul fiscal. Prin urmare, instanța de apel nu trebuia să aplice art. 610 alin. (2) Cod civil.

Colegiul consideră că jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (cauzele Prodan v. Moldova și Ceachir v. Moldova), care a fost invocată de

„Eurodepozit“ S.R.L. și reținută în motivarea deciziei instanței de apel, nu este pertinentă.

Or, cauza Prodan v. Moldova vizează neexecutarea îndelungată a unor hotărâri judecătorești, imputabilă statului, adică a presupus existența unui raport obligațional între reclamant și stat, din care a rezultat un prejudiciu reparabil de către stat anume pe dimensiunea venitului neobținut.

Iar în cauza Ceachir v. Moldova, Curtea a observat că existența prejudiciului reparabil de către stat se datorează neexecutării obligației pozitive a statului de a acționa cu diligență în cadrul procedurilor penale.

În continuare, cu titlu subsidiar, Colegiul constată că prima instanță, în susținerea concluziei privind netemeinicia acțiunii, a făcut trimitere la algoritmul de evaluare a venitului ratat, care ia în considerare factori precum cererea și oferta pe piață, concurența prezentă, existența resurselor materiale și a forței de muncă necesare realizării activității concrete de întreprinzător ș.a.

Concomitent, Colegiul observă că devizul despăgubirilor trebuie să fie precis, chibzuit. Se va ține cont de măsurile luate de creditor pentru primirea acestui venit și pregătirile efectuate: contracte de transport, magazinaj, expediție încheiate cu diferiți parteneri, scrisori de garanție oferite neechivoc, parvenite în adresa creditorului sau acceptarea propunerii creditorului de a negocia în viitorul apropiat anumite contracte, majorarea statului de personal în legătură cu majorarea preconizată a volumului producerii etc.

Asemenea rigori urmăresc scopul de a evidenția caracterul real și direct al prejudiciului reparabil, fiindcă procesul de evaluare a venitului ratat este mai dificil decât cel al stabilirii prejudiciului efectiv, ținând cont că acesta corespunde valorii cu care s-a micșorat patrimoniul creditorului, fie prin scăderea activului, fie prin creșterea pasivului din cauza neexecutării unei obligații. În mod firesc, sarcina probațiunii existenței, precum și a mărimii venitului neobținut, revine creditorului, care trebuie să demonstreze că urma să obțină anumite venituri.

În această conjunctură, prima instanță a reținut că „Eurodepozit“ S.R.L., în efortul său de a dovedi existența și cuantumul venitului ratat, nu a explicat incidența factorilor nominalizați, limitându-se la invocarea art. 619 alin. (2) Cod civil.

Aici, Colegiul consideră necesar să preia această concluzie a primei instanțe și să explice că asumarea concluziei nu vine în contradicție cu preocuparea exclusivă a instanței de recurs cu chestiuni de drept, fiindcă legitimitatea concluziei nu se datorează unui exercițiu de verificare a suficienței propriu-zise a probelor, ci opiniei „Eurodepozit“ S.R.L. privind aplicabilitatea normei de la art. 619 alin. (2) Cod civil în calitate de formulă autosuficientă în vederea evaluării venitului ratat.

Or, în condițiile în care „Eurodepozit“ S.R.L. nici măcar nu a relatat că intenționa să plaseze mijloacele bănești indisponibilizate într-o bancă comercială, cu scopul obținerii dobânzii, invocarea art. 619 alin. (2) Cod civil este vădit insuficientă.

Pe de altă parte, prin prisma evaluării pretinsului venit ratat, în lipsa

probelor, Colegiul conchide că nici nu este competent să speculeze în privința rezultatelor activității „Eurodepozit“ S.R.L. în cazul în care dispoziția organului fiscal nu ar fi fost emisă, și nici să calzeze veniturile obținute în cazul în care întreprinderea și-ar fi desfășurat activitatea în mod normal, luând în considerare multitudinea factorilor ce influențează productivitatea unei societăți comerciale (Dragomir v. România). Aici, Colegiul reține că evaluarea de către instanța de judecată a pretinsului venit ratat, în lipsa unei argumentări clare și suficiente din partea „Eurodepozit“ S.R.L. cu privire la elementele componente ale prejudiciului enunțat, va fi speculativă, adică va denatura actul de justiție.

Pentru considerentele nominalizate, având în vedere încălcarea de către instanța de apel a normelor de drept material, Colegiul va admite recursul cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) și alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Direcția generală administrare fiscală mun. Chișinău.

Se casează integral decizia din 05 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 29 iunie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, emise în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de „Eurodepozit“ S.R.L. împotriva Direcției generale administrare fiscală mun. Chișinău cu privire la repararea prejudiciului patrimonial.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecător

Oleg Sternioală

judecătorii

Ala Cobăneanu

Iurie Bejenaru

Mariana Pitic

Nicolae Craiu